

Geliş Tarihi / Received
01.10.2020

Kabul Tarihi / Accepted
31.12.2020

Yayın Tarihi / Publication Date
01.02.2021

Sorumlu Yazar/Corresponding author
E-mail:
etarlakazan@hotmail.com

Cite this article: Tarlakazan E., (2021).
Türkiye’de Lisans Düzeyinde Grafik
Tasarım Eğitime Yönelik Durum Analizi,
D-Sanat, Cilt:1, Sayı:1.

Content of this journal is licensed under a
Creative Commons Attribution-
Noncommercial 4.0 International License.

TÜRKİYE’DE LİSANS DÜZEYİNDE GRAFİK TASARIM EĞİTİMİNE YÖNELİK DURUM ANALİZİ*

UNDERGRADUATE GRAPHIC DESIGN EDUCATION IN TURKEY CASE ANALYSIS

Elif Tarlakazan **

Öz

Grafik tasarımın doğası yıllar içinde değişmiş olsa da, temel amacı, ürün veya hizmet tanıtımı yapmaktır. Bu çalışmada, grafik tasarım eğitimi konusunda farkındalık yaratmak, lisans düzeyinde bölüm hakkında istatistikî bilgi elde etmek, durum tespiti yaparak önerilerde bulunmak amaçlanmıştır. Araştırma mevcut durumu ortaya çıkarmak için veri analizine dayalı nitel bir araştırmadır. Veriler, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) internet sitesinde bulunan tüm devlet ve vakıf üniversiteleri listeleri ve Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi’nin (ÖSYM) internet sitesinden elde edilmiştir. Türkiye’de bulunan tüm devlet ve vakıf üniversitelerinin internet sayfaları taranmış, Grafik Tasarımı Bölümü bulunan üniversitelerin fakülte internet sayfaları incelenerek verilere ulaşılmıştır. Bu verilere göre; 2019 yılında Türkiye’deki üniversitelerin 40 tanesinde lisans düzeyinde grafik tasarım eğitimi verilmektedir. Bu üniversitelerin 27 tanesi devlet, 13 tanesi vakıf üniversitesidir. Grafik tasarım bölümlerinde toplam 1449 kontenjan ve 285 tane öğretim üyesi bulunmaktadır. Elde edilen verilerden, her geçen gün grafik tasarım bölümlerinin sayılarının artmakta olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Grafik Tasarım, Lisans Eğitimi, Durum Analizi

Abstract

Although the nature of graphic design has changed over the years, its main purpose is to promote products or services. In this study, it was aimed to raise awareness about graphic design education, to obtain statistical information about the department at the undergraduate level, and to make suggestions by determining the situation. The research is a qualitative research based on data analysis to reveal the current situation. The data were obtained from the list of all state and foundation universities on the website of the Council of Higher Education (YÖK) and the website of the Student Selection and Placement Center (ÖSYM). Internet pages of all state and private universities in Turkey, Graphic Design faculty have access to data by examining the web pages of the universities in the section. According to these data; In 2019, 40 universities are taught graphic design at the undergraduate level at them in Turkey. 27 of these universities are state universities and 13 of them are foundation universities. There are a total of 1449 quotas and 285 faculty members in graphic design departments. From the data obtained, it can be said that the number of graphic design departments is increasing day by day.

Keywords: Graphic Design, Undergraduate Education, Situation Analysis

*Çalışma, Ahmet Yakupoğlu Anısına 3. Uluslararası Sanat ve Tasarım Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**Dr.Öğr.Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Grafik Tasarımı Bölümü etarlakazan@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-5381-9755

Giriş

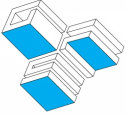
Türkiye’de Cumhuriyet’in ilanı ile birlikte bilim ve sanat eğitimi veren kurumlarda birçok yenilik ve gelişme gözlemlenmiştir. Heykel, mimarlık, süsleme ve resim eğitimi veren Sanayii Nefise Mektebi’nin adı değiştirilmiştir ve ülkede ilk kez yüksek sanat eğitimi veren, akademi unvanını taşıyan “Devlet Güzel Sanatlar Akademisi” (1927) kurulmuştur. Bu unvan Türk sanat eğitimi ve gelişimi açısından önemli bir adım olmuştur (Tansuğ, 2008: 158-161). Resim eğitimi ile başlayan süreç ilerledikçe toplumun ihtiyaçları doğrultusunda grafik sanatları doğurmuştur. Grafik sanatların eğitim ihtiyacı doğrultusunda “1927’de Güzel Sanatlar Akademisi’nde eğitimci Weber yönetiminde bir afiş atölyesi kurulmuştur” (Eczacıbaşı, 2008: 624). Grafik tasarım eğitimine ilk kez bu atölyede başlanmıştır.

Türk Grafik Tasarım öncüleri olarak kabul edilen “İhap Hulusi Görey”, “Münif Fehim Özarman”, “Kenan Temizan” ve “Mithat Özar” Lâtin alfabesine geçişle beraber bu yeni uygulamayı zamanın imkânlarıyla en iyi şekilde kullanan sanatçılar olmuştur. Beyoğlu’ndaki atölyesinde 1924-1927 yılları arasında sinema kapılarına afiş tasarımı yapan sanatçı “Mithat Özar”, Paris’te resim eğitimi almıştır. 1932 yılında yurda dönerek afiş atölyesinin başına geçmiştir. Böylece ilk Türk eğitimci unvanını almıştır. Akademik ortamda yapılan ilk afiş çalışması, Akademinin düzenlediği sergi afişi ve “Florya afişi” Mithat Özar tarafından yapılmıştır. Atıf Tuna uzun yıllar “Tekel Genel Müdürlüğü”nde dekoratör ve ressam olarak görev yapmıştır. Posta pulu, amblem çalışmaları ile birçok birincilik ödülü almıştır. Ayrıca sanatçı tekel için yaptığı afiş çalışmaları, Samsun sigarasının amblem ve ambalaj tasarımı, siyah beyaz tekniğini başarılı ile kullandığı “Akbank” ve “Rize çayı” afişleri ile tanınmıştır. Kenan Temizan da İhap Hulusi gibi Almanya’da eğitimini tamamlamıştır. Almanya’da büyük film şirketlerinde afişler yapmıştır. 1943 yılında ülkeye dönen Temizan GSA’inde tekstil ve dekorasyon bölümünde çalışmıştır. Çağdaş dili yansıtabilen usta sanatçı, ülkemizde yaşanan tipografik sıkıntıları aşmış, Nato’nun uluslararası afiş yarışmasında 1951 yılında üçüncülük ödülüne layık görülmüştür (kulturturizm.gov.tr, 2017).

Cumhuriyetin ilk yıllarında sanatçılarımızın kazandığı ödüller, batı anlayışı ile yaptıkları tasarımlar, batı grafiğinden edindiği deneyimleri grafik sanatı ve eğitimine aktarmaları, Türk grafik sanatının gelişiminde çok önemli bir yere sahip olduklarını göstermiştir. Batıda edindikleri deneyimleri Güzel Sanatlar Akademisi’nde öğrencilerle paylaşarak önemli grafik sanatçıların yetişmesine katkı sağlamışlardır. Böylece hem sanatçı hem de eğitimci kimlikleri ile çağdaş Türk grafik sanatının temelini inşa etmişlerdir.

Sanat eğitiminin ağırlık kazanmaya başladığı Türkiye için yeni eğitim kurumlarına ihtiyaç duyulmuştur. Sanayi ve endüstrinin hızla geliştiği dönemde eğitim kurumları bu alandaki ihtiyaçları karşılamak için yetersiz kalmıştır. Böylece Türkiye’de bu amaçlar doğrultusunda kurulan ilk yükseköğretim Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu olmuştur.

Cumhuriyet’in ilanı ile kalkınma sürecine giren ve tüm yeniliklere açık Türk toplumunun, çağdaş medeniyetler seviyesine gelebilmesi için yapılan yeniliklerin hızlı bir şekilde hayata geçirilmesi gerekmiştir. 1950’li yıllarda gerçekleşen sanayileşme atılımları ile üretilen endüstriyel ürünler tasarımcı ihtiyacını da doğurmuştur (Ekren, 2006: 73). Türkiye’de çağın gereksinimlerini karşılayacak, çağdaş zevk anlayışına uygun ürünler üretebilecek sanatçılar yetiştirmek adına Milli Eğitim Bakanlığı

(MEB) tarafından 1957 yılında Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu (DTGSYO) İstanbul'da kurulmuştur (Aslier, 1971: 5).

Tüm dünyada bu alanda kurulan birçok eğitim kurumuna, 1919 yılında Almanya'da kurulan Bauhaus okulu örnek olmuştur. Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nda ilk danışmanlık görevini Alman eğitimci Adolph Schneck üstlenmiştir. Uzun yıllar okulun müdürlüğünü yapan Mustafa Aslier, ilk olarak Alman bir eğitimcinin görevlendirilmesinin sebebini Almanya'nın bu alandaki öncü atılımlarına bağlamıştır. Adolph Schneck dışında farklı Alman eğitimcilerde okulda çalışmıştır (Tansuğ, 2008: 240). Bauhaus'un Türk eğitim kurumları üzerindeki etkisini ve izlerini günümüzde hala görmekteyiz. Yakın zamanda kaybettiğimiz, Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu'ndan mezun ve uzun yıllar Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi dekanlık görevini yürüten sanatçı Nazan Erkmen Bauhaus'un önemini "Bauhaus sosyal sorumluluk taşıyan, toplumun gereksinimlerine karşılık verebilecek olan yeni bir sanatçı tipinin yetiştiği bir okul oldu. Eğitimde güzel sanatlarla uygulamalı sanatlar arasındaki sınırlar ortadan kalktı, sanatı tasarım yoluyla, yaşamla yakın bir ilişki içerisine sokmayı amaçlayan bir eğitim sistemi uygulandı. Bauhaus bu tutumuyla sosyal değişim ve kültürel canlanmaya büyük bir katkıda bulundu" (Erkmen, 2008: 12) sözleri ile ifade etmiştir.

Tatbiki; grafik sanatlar, tekstil, seramik, dekoratif resim ve iç mimari olmak üzere beş farklı dalda eğitim vermiştir. Okulun eğitim anlayışı reklam, basın, tekstil, seramik ve dekorasyon gibi sektörler tarafından kısa sürede beğenilmiş ve personel alımlarında bir süre bu okuldan mezun olma şartı koyulmuştur (Becer, 2008: 114, 115). Okulun tanıtım kitapçığında yetiştirilecek grafik öğrencileri "Grafik Dizayneri olarak çalışabilecek seviyede, yaratıcı şekillendirme ve bilimsel düşünme yetenekleri geliştirilmiş, mesleki teknik bilgi ve beceri sahibi sanatçı elemanlar yetiştirilir" şeklinde tanımlanmıştır. Yine aynı kitapçık da grafik bölümüne olan talep "Bölümün reklam grafiği, ambalaj ve kitap grafiği, serbest grafik konularındaki işleri ile Türkiye Grafik Sanatlar alanındaki olumlu etkileri belirgin duruma gelmiştir. Bölümü bitirenlerden Türkiye'de ve yabancı ülkelerde öğretim üyeliği, önemli özel ve kamu sektörü kurumlarında sanat yöneticiliği yapanlar vardır. Bölüm mezunlarına gösterilen ilgi öylesine artmıştır ki, her yıl verilen mezunlar talepleri karşılayamamaktadır" sözleri ile vurgulanmıştır (DTGSYO kitapçığı, 1971: 11). Fakat 70'li yıllarda Akademi'de kurulan Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksek Okulu (UESYO) benzer nitelikte eğitim vererek, Tatbiki'nin tasarımcı "dizayner" yetiştirme gibi bir ayrıcalığının kalmamasına sebep olmuştur. Ayrıca okulun grafik sanatlar alanındaki üstün başarısı bu sonucu bir kez daha desteklemiştir. Akademi ve Tatbiki 1982 yılında çıkarılan yasa ile Yüksek Öğretim Kurumu tarafından fakülte olarak üniversite bünyesine alınmıştır (Tansuğ, 2008: 241).

Türkiye'de Güzel Sanatlar Akademisi'nin kurulması ile verilmeye başlayan grafik tasarım eğitimi, teknolojinin gelişmesi ve endüstriyelleşme yolunda batılı anlamda grafik eğitimi veren kurumların artması ile devam etmiştir. 70'li yıllarda yaşanan teknolojik gelişmeler, 1980 ve 1990'lı yıllarda ekonomideki hareketlilik ile doğru orantılı olarak gelişimini sürdürmüştür. Böylece grafik tasarıma olan ihtiyaç giderek artmış ve yeni eğitim kurumlarına ihtiyaç duyulmuştur. Yaşanan siyasi ve ekonomik gelişmeler ülkeyi birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da önemli oranda etkilemiştir. Yükseköğrenim kurumları ve üniversitelerde bilim ve sanat alanında gelişimin sağlanması için özgür bir ortam oluşturulması gerekmektedir. Bu gelişmeler bazı köklü değişimleri de beraberinde getirmiştir. 1980 yılında yaşanan askeri müdahale ile okulları denetim altında tutma isteği ve yükseköğrenim kurumları üzerinde oluşan baskı sonucunda bütün kurumlar "YÖK" bünyesine alınmıştır (Ekren, 2006: 88, 93). Bu doğrultuda "Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu" ve "Güzel

Sanatlar Akademisi” 1982 yılında çıkan “Yüksek Öğretim Kanunu” ile üniversite bünyesine bağlanmıştır. “Mimar Sinan Üniversitesi” adını alan Güzel Sanatlar Akademisi, sahne sanatları, müzik, edebiyat ve fen gibi farklı branşlarda eğitim veren bazı kurumları da bünyesinde toplamıştır. Bu kanun ile “Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu”, “Tatbiki Güzel Sanatlar Fakültesi” adını alarak “Marmara Üniversitesi” bünyesine bağlı bir fakülte olmuştur. Böylece lisans seviyesinde eğitim veren kurumlar 1982 yılından itibaren sanatta yeterlilik ve yüksek lisans eğitimi vermeye başlamıştır. Grafik tasarım bölümü İstanbul’daki bu okullar dışında “İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi”, “Eskişehir Anadolu Üniversitesi”, “Ankara Bilkent” ve “Hacettepe Üniversitesi”ne bağlı Güzel Sanatlar Fakültelerinde açılmıştır. Türkiye’de yaygınlaşan grafik tasarım eğitimi ile yetişen sanatçılar kitap kapağı tasarımı, logo, etiket, afiş, TV reklamları ve basın ilanı gibi birçok nitelikli çalışmaya imza atmışlardır (Becer, 2008: 115).

80’li yılları bitirdikten sonra ülkede bulunan birçok üniversite bünyesinde güzel sanatlar fakültelerinin dışında eğitim fakültelerine bağlı resim-ış eğitimi bölümleri açılmıştır. Bu kurumlarda farklı sanat dallarının yanı sıra Grafik tasarım dersleri verilmiştir (Ceran, 2014: 30). Daha önce bahsettiğimiz kurumlar dışında “Gazi Üniversitesi Resim-İş Bölümü Grafik Ana Sanat Dalı” ve “Bursa Uludağ Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi” de 1980-1990’lı yıllarda grafik tasarım eğitimi veren kurumlar arasında yer almıştır (Akören, 1989: 69). Bu kurumların yanı sıra aynı yıllarda “Bilkent Üniversitesi (1984)” gibi grafik tasarım eğitimi veren farklı özel kurumlar da kurulmuştur. 1994 yılında kurulan “Başkent Üniversitesi” ve 1996 yılında kurulan “Yeditepe Üniversitesi”nde grafik tasarım eğitimi verilmiştir (Akdenizli, 2008:100). Bu kurumlar günümüzde hala grafik tasarım eğitimi vermeye devam etmekte ve grafik tasarım eğitimi veren özel kurumların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Gelişen teknoloji ile 1990’lı yıllarda tasarım eğitiminde bilgisayar teknolojisi kullanılmaya başlamıştır. Yaşanan bu gelişim tasarım eğitimi ve sektörü için çok önemli bir yere sahiptir. Genç kuşaklar, verilen grafik tasarım eğitimi yetersiz olmasına rağmen, eğitimlerini tamamladıktan sonra sektörde kendilerini geliştirmişlerdir (Karamustafa, 2003: 90). Ekonomi ve teknoloji alanında yaşanan tüm gelişmeler, tasarım eğitimindeki gelişimi de beraberinde getirmiştir. Eğitim alanında yaşanan bu gelişmeler sonucunda, grafik tasarıma olan ilgi artmış ve yetişen nitelikli tasarımcıların sayısında hızlı bir artış görülmüştür. Bugün ülkemizde ortalama 27 devlet 13 özel üniversite (2019 YKS Kılavuzu) bünyesinde grafik tasarım eğitimi verilmekte ve her geçen gün sayıları artmaya devam etmektedir.

Amaç

Grafik tasarım her ne kadar zihinde oluşan bir olgu olsa da gelişen teknoloji sayesinde artık teknoloji endeksli bir sektör haline gelmiştir. Gelişen teknolojilerin ülkemizde uygulanabilme durumuna ve okulların maddi imkânlarına göre ülkemiz üniversitelerinde ve dolayısıyla ülkede grafik tasarım bir şekilde değişmeye devam edecektir.

Bireyleri yaşama katan en üst kurum olma özelliğiyle üniversitelerde, insanın sosyal bir varlık olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu kurumlarda sadece salt bilgiler değil, insanı entelektüel bir hale getirecek sanat eğitiminin verilmesi gerektiği kaçınılmaz bir gerçektir (İlhan, 1994: 70). Türkiye’de Grafik Tasarım Bölümleri kurulmakta ve sayıları her geçen gün artmaktadır. Bu sebeple çalışmada, Türkiye’de bulunan üniversitelerdeki lisans eğitimi veren mevcut Grafik Tasarım Bölümlerini incelemek, bölüm hakkında farkındalık yaratmak ve istatistiki bilgi elde etmek amaçlanmıştır.

Araştırma amacı doğrultusunda aşağıdaki sorularının cevabı aranmıştır.

1. Türkiye’de lisans düzeyinde kaç tane Grafik Tasarım Bölümü bulunmaktadır?
2. Devlet ve vakıf üniversitelerinin sayısı nedir?
3. Grafik Tasarım Bölümleri hangi fakültelere bağlıdır?
4. Grafik Tasarım Bölümlerinin öğretim üyesi sayısı ne kadardır?
5. YKS 2019 tercih kılavuzunda lisans düzeyindeki Grafik Tasarım Bölümlerinde bulunan kontenjan sayısı ne kadardır?

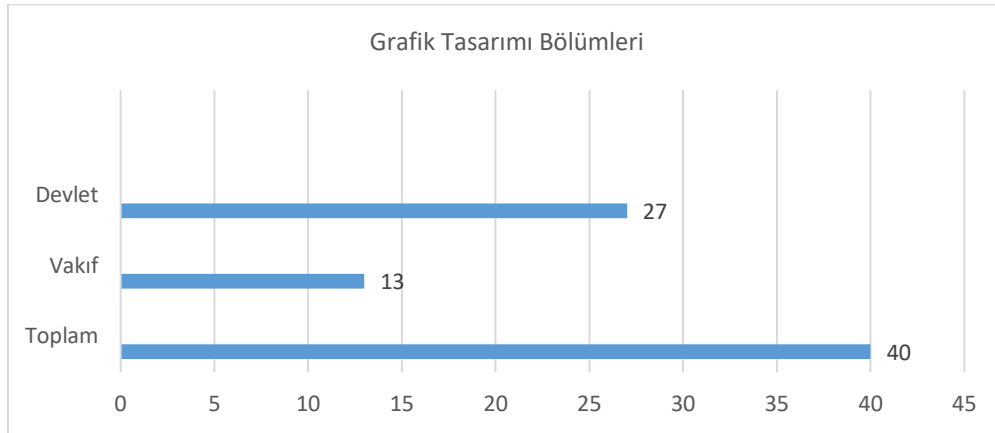
Yöntem

Bu çalışma, doküman analizine dayalı nitel bir araştırmadır. Doküman analizi metinlerden geçerli ve güvenilir çıkarımlar yapmak için kullanılan bir araştırma yöntemidir. Doküman analizi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 363).

Veriler, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) internet sitesinde bulunan tüm devlet ve vakıf üniversiteleri listeleri ve Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi’nin (ÖSYM) internet sitesinden elde edilmiştir. Türkiye’de bulunan tüm devlet ve vakıf üniversitelerinin internet sayfaları taranmış, Grafik Tasarım Bölümü bulunan üniversitelerin fakülte internet sayfaları incelenerek verilere ulaşılmıştır. Elde edilen verilerin analizleri yapılmıştır.

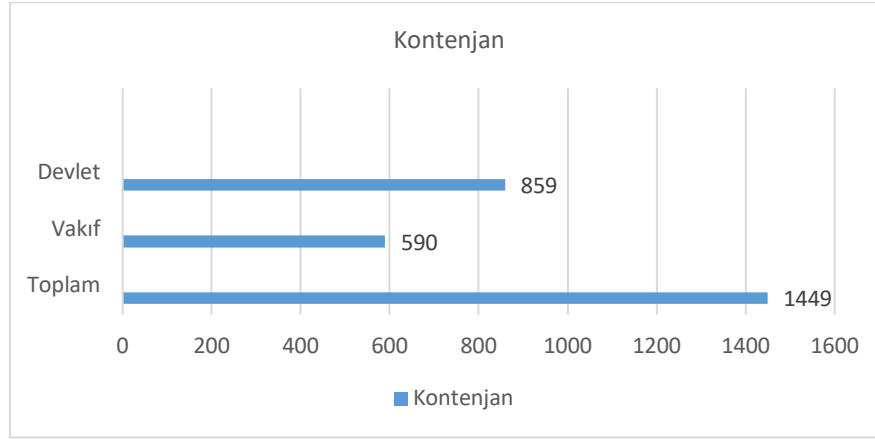
Bulgular

Bu bölümde araştırma sorularına dayanarak yapılan betimsel analizlere yer verilerek, verilerin analizinden elde edilen sonuçlar tablolaştırılmıştır. Bulgulara, Türkiye’de bulunan üniversitelerde lisans düzeyindeki Grafik Tasarım Bölümlerinin Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS 2019) tercih kılavuzundan ve üniversitelerin ilgili bölümlerinin web sayfalarından ulaşılmıştır.

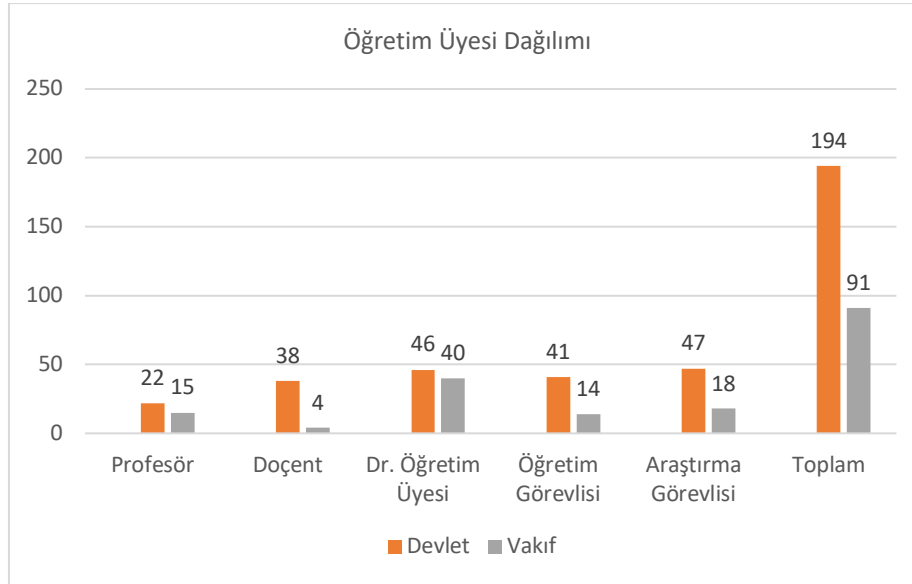
Grafik 1. Türkiye’de lisans düzeyinde eğitim veren grafik tasarımı bölümlerinin sayıları

Türkiye’de 2019 yılı itibariyle Türkiye’de Grafik Tasarım Bölümü 40 tane üniversitede mevcuttur. Grafik Tasarım Bölümlerinin 27’si devlet üniversitesinde, 13’ü vakıf üniversitesinde yer almaktadır.

Grafik 2. Türkiye’de lisans düzeyinde eğitim veren grafik tasarım bölümlerinin kontenjan sayıları

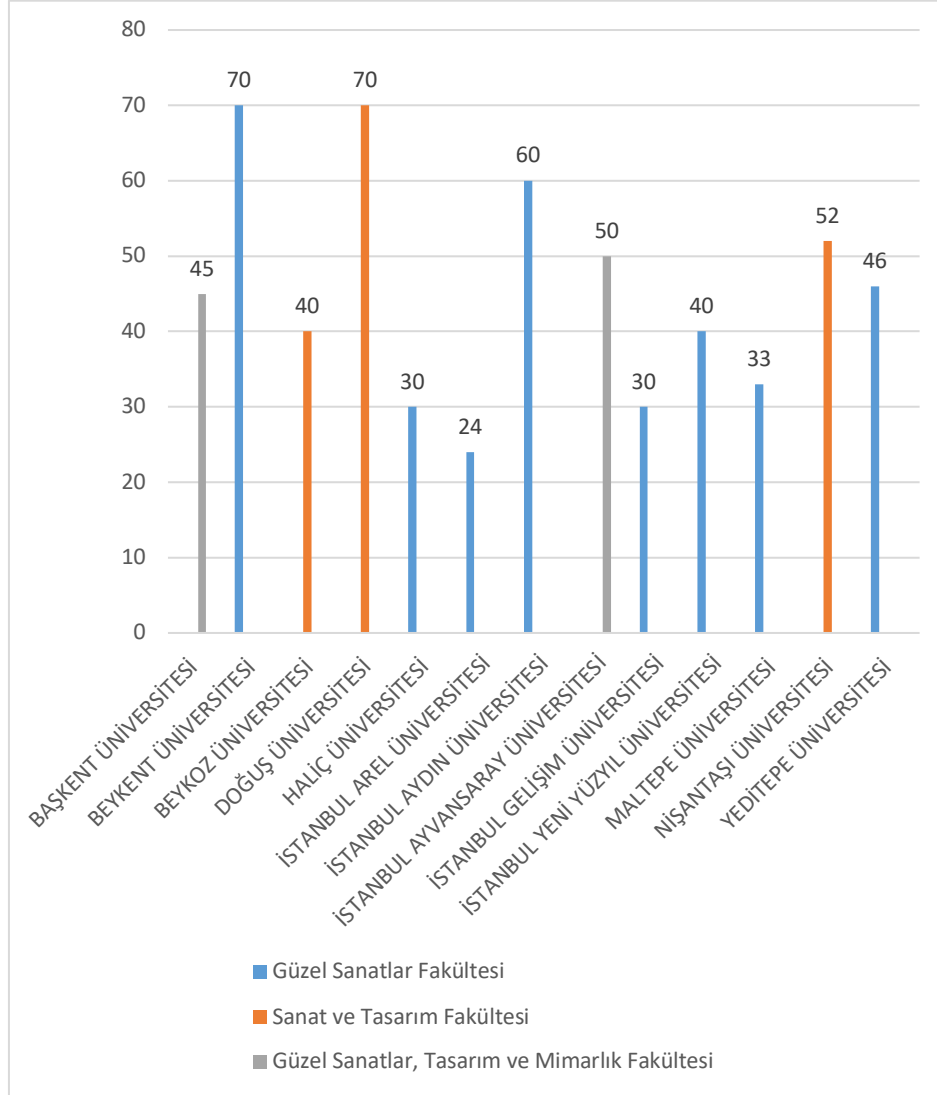
Türkiye’de bulunan üniversitelerde lisans düzeyindeki Grafik Tasarım Bölümlerinin 2019 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi (YKS) tercih kılavuzunda bulunan kontenjan sayısı genel öğretim toplam 1449’dur. Bu kontenjanlardan 859 tanesi devlet, 590 tanesi vakıf üniversitelerinde yer almaktadır. Ayrıca ikinci öğretim ve yükseköğretim kontenjanları araştırma kapsamına alınmamıştır.

Grafik 3. Türkiye’de lisans düzeyinde eğitim veren grafik tasarım bölümlerinde bulunan öğretim üyesi sayıları

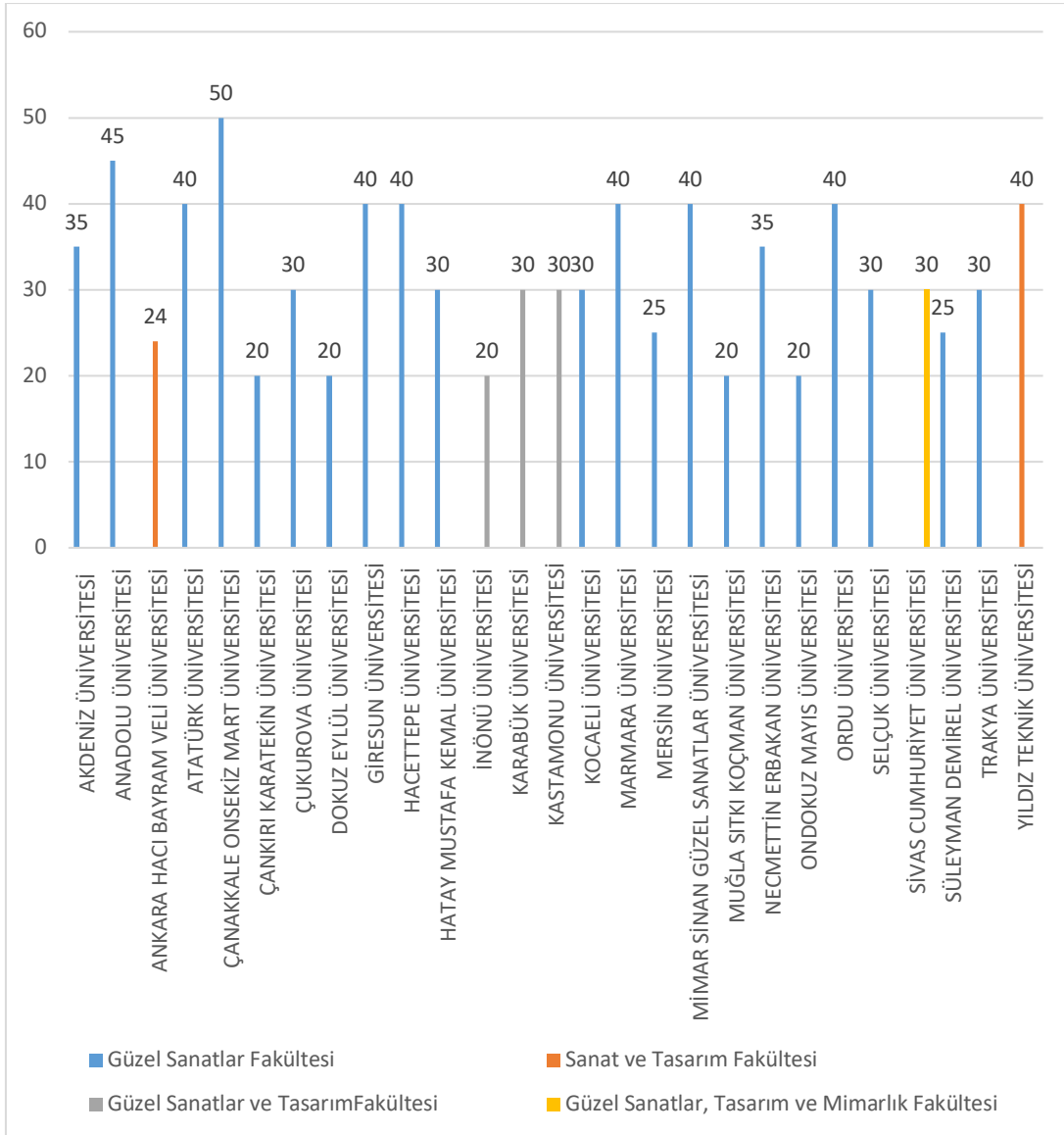
Türkiye’de bulunan üniversitelerde lisans düzeyindeki Grafik Tasarım Bölümlerinin internet sayfalarından edinilen bilgiler ışığında, 22’si devlet, 15’i vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 37 “profesör”, 38’i devlet, 4’ü vakıf olmak üzere toplam 42 “doçent” öğretim üyesi kadrosu bulunmaktadır. Toplam 86 tane “Dr. Öğretim Üyesi’nin” 46’sı devlet, 40’ı vakıf üniversitesinde görev yapmaktadır. “Öğretim Görevlisi” ünvanı ile 41’i devlet, 14’ü vakıf olmak üzere toplam 55 kişi görev

yapmaktadır. “Araştırma Görevlisi” sayısı ise, 47 devlet, 18 vakıf üniversitesi kadrosundadır. Genel toplama baktığımızda 194 öğretim üyesi devlet üniversitelerinde, 91 öğretim üyesi vakıf üniversitelerinde görev yapmaktadır.

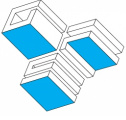
Grafik 4. Türkiye’de lisans düzeyinde eğitim veren vakıf üniversitelerinde bulunan grafik tasarım bölümlerinin fakülte ve kontenjan dağılımı

Grafik 4’e bakıldığında; Grafik Tasarım bölümleri, 13 vakıf üniversitesinden, 8 üniversitede “Güzel Sanatlar Fakültesi”, “Sanat Tasarım Fakültesi” 3 üniversitede ve 2 üniversitede “Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi” çatısı altında eğitim-öğretim faaliyetlerine devam etmektedir. Ayrıca vakıf üniversitelerinden Başkent Üniversitesi (Ankara) dışında kalanlar İstanbul’da bulunmaktadır.

Grafik 5. Türkiye’de lisans düzeyinde eğitim veren devlet üniversitelerinde bulunan grafik tasarım bölümlerinin fakülte ve kontenjan dağılımı

Grafik 5’e bakıldığında, 27 devlet üniversitesinde grafik tasarım bölümlerinin bulunduğu fakülteler arasında, çoğunluğun “21” tane Güzel Sanatlar Fakültesinde, Ankara Hacı Bayram Veli ve Yıldız Teknik Üniversitelerinde Sanat ve Tasarım Fakültesi, İnönü, Karabük ve Kastamonu Üniversitelerinde Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi ve Sivas Cumhuriyet Üniversitesinde ise Mimarlık, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi şeklinde dağılım gösterdiği görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

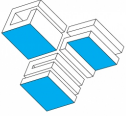
Araştırma bulgularından çıkan sonuçlara göre; 2019 yılı itibariyle Türkiye’de lisans düzeyinde 27’si devlet, 13’ü vakıf olmak üzere toplam 40 tane üniversitede Grafik Tasarımı Bölümü mevcuttur. Kontenjan sayısı genel öğretim toplam 1449’dur. Bu kontenjanlardan 859 tanesi devlet, 590 tanesi vakıf üniversitelerinde yer almaktadır. Öğretim üyelerinin sayısı ise 22’si devlet, 15’i vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 37 “profesör”, 38’i devlet, 4’ü vakıf olmak üzere toplam 42 “doçent” öğretim üyesi kadrosu bulunmaktadır. Toplam 86 tane “Dr. Öğretim Üyesi’nin” 46’sı devlet, 40’ı vakıf üniversitesinde görev yapmakta olduğu tespit edilmiştir. “Öğretim Görevlisi” ünvanı ile 41’i devlet, 14’ü vakıf olmak üzere toplam 55 kişi görev yapmaktadır. “Araştırma Görevlisi” sayısı ise, 47 devlet, 18 vakıf üniversitesi kadrosundadır. Genel toplama baktığımızda 194 öğretim üyesi devlet üniversitelerinde, 91 öğretim üyesi vakıf üniversitelerinde görev yapmaktadır. Araştırma bulgularına bakıldığında gerek devlet gerekse vakıf üniversitelerinde öğretim üyesi sayıları oldukça orantısız görünmektedir.

Grafik tasarım bölümlerinin bulunduğu fakülteler arasında, Devlet üniversitelerinde çoğunluğun 21 tane Güzel Sanatlar Fakültesinde, Ankara Hacı Bayram Veli ve Yıldız Teknik Üniversitelerinde de Sanat ve Tasarım Fakültesi, İnönü, Karabük ve Kastamonu Üniversitelerinde Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi ve Sivas Cumhuriyet Üniversitesinde ise Mimarlık, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi şeklinde dağılım gösterdiği görülmektedir. Vakıf Üniversitelerinde de benzer durum gözlenmiştir. 13 vakıf üniversitesinden, 8 üniversitede “Güzel Sanatlar Fakültesi”, “Sanat Tasarım Fakültesi” 3 üniversitede ve 2 üniversitede “Güzel Sanatlar Tasarım, Mimarlık Fakültesi şeklinde eğitim-öğretim faaliyetlerine devam etmektedir. Ayrıca vakıf üniversitelerinden Başkent Üniversitesi (Ankara) dışında kalanlar İstanbul’da bulunmaktadır.

İletişim; tarih boyunca bütün toplum ve medeniyetlerin önemli bir ihtiyacı olmuş, bu ihtiyacı karşılamak için de en ilkel kabilelerden en modern toplumlara kadar insanlar; çok çeşitli araçlar geliştirmiş, farklı yöntemler kullanmış ve çeşitli uygulamalarda bulunmuşlardır (Tarlakazan, 2018; 915).

Geçmişe kıyasla tasarım eğitiminde yaşanan en büyük değişimlerden biri bilgisayarlı eğitim sistemine geçiştir. Önceki yıllarda klasik yöntemlerle verilen eğitimin yerini dijital yazılımlar almıştır. Bu durum sektörel olduğu kadar eğitimde de kolaylık ve farklı bir bakış açısı sağlamıştır. Teknolojinin gelişmesine paralel olarak eğitim müfredatlarına yeni dersler eklenmiş ve çağın gereklerine uygun şekilde grafik tasarım eğitimi çok daha kapsamlı bir hal almıştır. Teknolojinin baş döndürücü bir şekilde ilerlemesiyle eğitim ve üretim şekilleri değişiyor, daha da değişecek şekilde değerlendirmiştir. Genel olarak illüstrasyon, tipografi, görsel algılama, tasarım ilke ve elemanları gibi konularda bilgi vermeyi amaçlayan grafik tasarım eğitiminin içeriğine, teknolojinin gelişmesi ile değişen ihtiyaçlar doğrultusunda çeşitli bilgisayar programları da dahil edilmiştir (Öktem, 2012; 11).

Üniversite eğitiminden beklenen çağın hayatımıza kattığı bilimsel ve sanatsal yenilikleri takip ederek uygulayabilecek yeterlilikte yaratıcı çözümler bulabilen bireyler yetiştirmektedir. Ki böylece tasarım alanında ülkemizi yerel ve evrensel boyutta temsil edebilmek önemlidir. Grafik tasarım uygulamalarının çağı yakalamış, hedef kitesine ulaşabilen tasarımlar, fikirler peşinde olması gereklidir. Bu çabaları destekleyen üniversiteler programlarında içeriklerinde çağı yakalamaya yönelik yenilikler (örneğin; tasarım programları, sektörü takip eden öğretim üyeleri...gibi) yaptıkları görülmektedir. Yapılan bilimsel ve sanatsal toplantılar, sunulan bildiriler ile bu çabalar ulusal

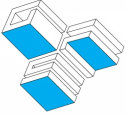
mecrada paylaşılmakta ve alan yazında karşılaşılan literatür sıkıntısına kazandırılan kaynaklar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmalar, projeler desteklendikçe, grafik tasarımı bölümlerine olan ilginin gün geçtikçe arttığı gözlenmektedir.

Hızla gelişen teknoloji ve beraberinde getirdiği yenilikler tasarım sektörünü yakından ilgilendirmekte ve sürekli güncel tutulma ihtiyacı doğurmaktadır. Çünkü günümüzde çağın gerisinde kalmış bir teknoloji ile tasarım sektörünün ilerlemesi veya yürütülmesi düşünülemez hale gelmiştir. Öte yandan günümüzde grafik tasarım eğitiminin tasarım yazılımlarını öğrenmekten ibaret olduğunu düşünen öğrenci kitlesi giderek artmıştır. Tasarım zihinde başlayan ve olgunlaşan bir alan olma özelliğiyle bilgisayarı yalnızca bir araç olarak kullanmaktadır. Eğitimde bilgisayarın sağladığı kolaylıkları kullanmanın yanı sıra uygulama ve sanat eğitimine de ağırlık verilmesi gerekmektedir.

Grafik tasarım hayatın her alanında estetik değer katma, kitle iletişim araçlarından faydalanma, gelişen teknolojiye ayak uydurma ve reklamların rekabet ortamında yer almaktadır. Grafik tasarım görsel algının oluşmasında toplumsal anlamda önemli bir ihtiyaçtır. Bu algının oluştuğu yerler üniversitelerin ilgili fakülteleridir. Üniversitelerin uzun yıllar ayakta kalabilme nedeni, yalnızca toplumu değil, aynı zamanda kendilerini de biçimlendirebilme ve yenileyebilme becerileridir. Bu bilinçle, grafik tasarım bölümlerinin bulunduğu fakültelerin üniversitelerin vitrini olduğu düşüncesiyle, fiziksel imkân, eğitimci eksikliklerinin giderilmesi gerekmektedir. Fakültelerde grafik tasarım programları oluşturulurken, mezun olan öğrencinin piyasada çalışabilme imkânları gözden geçirilmeli, iş yeri, tasarımcı ve fakülte üçgeninde düşünülmeli ve gerek duyulması halinde piyasadan destek alınmalıdır. Unutmamak gerekir ki, teknoloji, modern grafik tasarımın değişmeye devam edeceğini göstermektedir.

Kaynakça

- Akdenizli, F. (2008). 1960 Sonrası Türk Grafik Tasarımında Ulusal Üslup Sorunsalı, Sanatta Yeterlilik Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Akören, A. N. (1989). Başlangıcından Bugüne Kadar Türkiye’de Çağdaş Grafik Sanatı ve Tanıtım Grafiği, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Aslıer, M. (1971). Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu Tanıtım Kitapçığı, İstanbul: Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu Yayınları.
- Becer, E. (2008). İletişim ve Grafik Tasarım, Ankara: Dost Kitabevi.
- Ceran, S. (2014). Türk Grafik Sanatı Eğitimine Katkısı Açısından Grafik Sanatçısı Sait Maden’in Sanatı Ve Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi 1.cilt (2008). İstanbul: Yem Yayın.
- Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi 2.cilt (2008). İstanbul: Yem Yayın.
- Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi 3.cilt (2008). İstanbul: Yem Yayın.
- Ekren, S. E. (2006). Türkiye’de bir Eğitim Modeli Bauhaus, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Erkmen, N. (2008). Bauhaus Ekolü Işığında Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu Ve Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi’nin Dünü - Bugünü, İstanbul: MÜGSF Yayınları.

Karamustafa, S. (2003). 21. Yüzyıl Türkiye'sinde Görsel İletişim Tasarımı Eğitimi- Gelişmiş İletişim Teknolojileri Çağında, Türkiye'deki Grafik Tasarım Eğitiminin Geleceğine İlişkin Bir Model Önerisi, Sanatta Yeterlilik Tezi, İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.

Tansuğ, S. (2008). Çağdaş Türk Sanatı, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Tarлакazan, B. E. (2018). Türk Gölge Oyunu "Karagöz"de Doğaüstü Tasvir ve Semboller, Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2018 6(6) 915-923.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayınları.

İnternet Kaynakları

<https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-80299/postmodern-yaklasimlar-ve-bulent-erkmen.html>, Erişim tarihi: 01.04.2020.

<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,80300/sadik-karamustafa-ve-hizlikolajlar.html>, Erişim tarihi: 01.04.2020.

<https://www.osym.gov.tr/TR,15616/2019--yuksekogretim-kurumlari-sinavi-yks-kilavuzu.html>, Erişim tarihi: 01.04.2020.

<http://gsf.akdeniz.edu.tr/grafik-bolumu-3/>, Erişim tarihi: 17.03.2020.

<https://www.anadolu.edu.tr/akademik/fakulteler/193/grafik-bolumu/program-profil>, Erişim tarihi: 17.03.2020.

<https://hacibayram.edu.tr/stf-grafik>, Erişim tarihi: 15.03.2020.

<https://atauni.edu.tr/grafik-bolumu>, Erişim tarihi: 15.03.2020.

<http://gsf.comu.edu.tr/grafik-tasarim-bolumu.html>, Erişim tarihi: 15.03.2020.

<https://grafik.karatekin.edu.tr/default.aspx>, Erişim tarihi: 15.03.2020.

<http://grafik.cu.edu.tr/tr/>, Erişim tarihi: 15.03.2020,

<http://gse.deu.edu.tr/tr/akademik-personel-grafik/>, Erişim tarihi: 15.03.2020.

<http://ggsf.giresun.edu.tr/tr/page/grafik-tasarimi-bolumu/4209>, Erişim tarihi: 01.04.2020.

<http://www.gsf.hacettepe.edu.tr/grafik/?lang=tr>, Erişim tarihi: 01.04.2020.

<http://www.mku.edu.tr/departments.aspx?birim=10&icerik=1434>, Erişim tarihi: 01.04.2020.

<http://www.inonu.edu.tr/tr/grafik.tasarim>, Erişim tarihi: 01.04.2020.

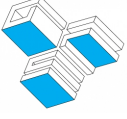
<http://gstf.karabuk.edu.tr/grafiktasarimi>, Erişim tarihi: 01.04.2020.

<https://gstf.kastamonu.edu.tr/index.php/tr/grafik-tasarim/genel-bilgiler>, Erişim tarihi: 01.04.2020.

<http://gsf.kocaeli.edu.tr/grafik-tasarim.php>, Erişim tarihi: 01.04.2020.

<http://grf.gsf.marmara.edu.tr/>, Erişim tarihi: 01.04.2020.

<http://www.mersin.edu.tr/akademik/guzel-sanatlar-fakultesi/bolumler/grafik-bolumu>, Erişim tarihi: 01.04.2020.

<https://www.msgsu.edu.tr/faculties/guzel-sanatlar-fakultesi/grafik-tasarim-bolumu>, Erişim tarihi: 01.04.2020.

<http://grafik.mu.edu.tr/>, Erişim tarihi: 01.04.2020.

<https://www.erbakan.edu.tr/grafik>, Erişim tarihi: 01.04.2020.

<http://guzelsanatlar.omu.edu.tr/tr/akademik/grafik-anasanat-dali>, Erişim tarihi: 01.04.2020.

<http://gsf.odu.edu.tr/Page/49/grafik-tasarim-bolumu>, Erişim tarihi: 01.04.2020.

http://www.selcuk.edu.tr/guzel_sanatlar/grafik/tr, Erişim tarihi: 01.04.2020.

<http://mimarlikgst.cumhuriyet.edu.tr/akademik>, Erişim tarihi: 01.04.2020.

<http://gsf.sdu.edu.tr/tr/bolumler/grafik-tasarim-bolumu-10717s.html>, Erişim tarihi: 08.02.2020.

<https://grafik.trakya.edu.tr/>, Erişim tarihi: 08.02.2020